

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 2023

Vyhlásené: 13. 9. 2023

Časová verzia predpisu účinná od: 1. 3.2025

Obsah dokumentu je právne záväzný.

358

VYHLÁŠKA

Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky

z 8. augusta 2023,

**ktorou sa ustanovujú podrobnosti o používaní obmedzovacích
prostriedkov a vedení registra obmedzovacích prostriedkov**

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky podľa § 9b ods. 16 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 495/2022 Z. z. (ďalej len „zákon“) ustanovuje:

§ 1

Na účely tejto vyhlášky sa rozumie

- a) deeskalačnou technikou špecifická terapeutická technika, ktorá pacientovi pomáha získať kontrolu nad svojím správaním a zabráňuje agresívnemu správaniu voči sebe alebo svojmu okoliu,
- b) druhom obmedzovacieho prostriedku fyzické obmedzenie, mechanické obmedzenie, farmakologické obmedzenie a izolácia; typy mechanického obmedzenia sú ustanovené v § 9b ods. 2 zákona, typy farmakologického obmedzenia sú ustanovené v § 9b ods. 3 zákona a typ izolácie je ustanovený v § 9b ods. 4 zákona,
- c) typom fyzického obmedzenia pridržiavanie alebo imobilizácia pacienta zdravotníckym pracovníkom alebo pracovníkom na tento účel určeným poskytovateľom ústavnej zdravotnej starostlivosti pomocou fyzickej prevahy a použitia hmatov s cieľom dosiahnutia manuálnej kontroly nad pacientovým správaním,
- d) seklúznou miestnosťou miestnosť chrániaca život a zdravie pacienta s rozlohou najmenej 7 m², mechanizmom na zabezpečenie kontinuálneho monitorovania pacienta, zariadením na obojsmernú komunikáciu s pacientom, mechanizmom na zabezpečenie cirkulácie a teploty vzduchu, v ktorej má pacient k dispozícii informácie o právach a povinnostiach pacienta a liečebnom poriadku, alebo vnútorný poriadok, ak ide o zdravotnícke zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti v odbornom zameraní psychiatria a detská psychiatria; ak seklúzna miestnosť slúži na použitie mechanických obmedzovacích prostriedkov, je k dispozícii bezpečné lôžko s možnosťou fixácie pacienta,
- e) bezpečnostnou jednotkou špeciálne vyčlenený priestor ústavného zdravotníckeho zariadenia s možnosťou bezpečného zvládnutia porúch správania pacienta, následného kontinuálneho monitorovania pacienta a jeho ďalšej liečby zahŕňajúci seklúznu miestnosť.

§ 2

(1) Farmakologické obmedzenie môže vykonať lekár alebo sestra.

(2) Ak ide o nebezpečné konanie pacienta, ktoré smeruje k priamemu ohrozeniu života alebo zdravia pacienta alebo iných osôb alebo k vzniku škody na majetku, môže fyzické obmedzenie, mechanické obmedzenie alebo izoláciu v spolupráci so zdravotníckym pracovníkom vykonať na základe nariadenia lekára alebo sestry osoba určená poskytovateľom ústavnej starostlivosti na poskytovanie asistencie a ochrany zdravotníckemu pracovníkovi pri používaní obmedzovacích prostriedkov (ďalej len „osoba určená poskytovateľom“).

(3) Použitiu obmedzovacieho prostriedku predchádza použitie miernejšieho spôsobu zvládnutia situácie. Miernejším spôsobom zvládnutia situácie sa rozumie najmä verbálna deeskalačná technika, ktorou je zvládnutie situácie najmä verbálnou komunikáciou, odvrátením pozornosti, aktívnym počúvaním alebo inou verbálnou deeskalačnou technikou. Verbálnou komunikáciou je verbálna deeskalačná technika používaná počas terapeutického rozhovoru s pacientom zameraná na zníženie jeho vnútorného napätia a riešenie problému, ktorý môže viesť k agresívnemu správaniu.

(4) Použitiu obmedzovacieho prostriedku predchádza verbálna komunikácia zameraná na informovanie pacienta o dôvodoch použitia obmedzovacieho prostriedku a postupe zdravotníckych pracovníkov pri jeho použití; verbálna komunikácia pokračuje priebežne počas použitia obmedzovacieho prostriedku a bezprostredne po vykonaní použitia obmedzovacieho prostriedku.

(5) Počas používania fyzického obmedzenia, mechanického obmedzenia alebo izolácie je pacient kontrolovaný osobne zdravotníckym pracovníkom pravidelne, najmenej každých 30 minút, a lekárom najmenej každé 4 hodiny. Ak kontrola pacienta vykonávaná zdravotníckym pracovníkom osobne z dôvodu bezprostredného nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia zdravotníckeho pracovníka nie je možná, kontrola sa vykoná na diaľku prostredníctvom signalizačného zariadenia pre obojsmernú komunikáciu. Pri použití farmakologického obmedzenia je pacient kontrolovaný osobne zdravotníckym pracovníkom v súlade so súhrnom charakteristických vlastností lieku.

(6) Kontrola pacienta vykonávaná zdravotníckym pracovníkom osobne počas použitia obmedzovacieho prostriedku zahŕňa

- a) prevenciu komplikácií plynúcich z použitia obmedzovacieho prostriedku,
- b) kontrolu zdravotného stavu, najmä v rozsahu posúdenia stavu psychických funkcií, vrátane rizika agresívneho správania,
- c) posúdenie stavu fyziologických funkcií, vrátane vitálnych funkcií, hydratácie, výživy, vyprázdňovania, hygieny, tepelného komfortu a svetelného komfortu.

(7) Okrem kontroly podľa odseku 6 sa v odôvodnených prípadoch vykonáva kontrola pozorovaním pacienta na diaľku alebo pozorovaním pacienta prostredníctvom kamerového systému. Takto vykonaná kontrola nenahrádza kontrolu vykonanú zdravotníckym pracovníkom osobne.

(8) Počas používania mechanického obmedzenia je pacient vizuálne oddelený od ostatných pacientov a návštev ostatných pacientov v zdravotníckom zariadení.

(9) Návšteva pacienta, u ktorého sa používa obmedzovací prostriedok, sa môže zrealizovať po jej schválení lekárom, ktorý rozhodne o jej forme a dĺžke trvania.

(10) Komunikácia medzi pacientom a zdravotníckym pracovníkom počas izolácie prebieha cez signalizačné zariadenie pre obojsmernú komunikáciu, ktoré je bezpečne umiestnené v seklúznej miestnosti.

(11) Ak to materiálno-technické vybavenie zdravotníckeho zariadenia umožňuje, pacient má

počas izolácie v seklúznej miestnosti zabezpečený bezpečný prístup k čerstvému vzduchu prostredníctvom okna.

(12) Počas použitia mechanického obmedzenia alebo izolácie má pacient k dispozícii len tie osobné veci, ktoré nie sú potenciálne ohrozujúce pre neho alebo jeho okolie, a má spravidla oblečené bezpečné nemocničné oblečenie bez šnúrok na účel minimalizácie rizika ublíženia sebe alebo okoliu.

(13) Zdravotnícki pracovníci oprávnení použiť obmedzovací prostriedok absolvujú pred prvým použitím obmedzovacieho prostriedku osobitné vzdelávanie zdravotníckeho pracovníka o používaní obmedzovacích prostriedkov podľa § 2 ods. 40 písm. a), b) a d) zákona a miernejších spôsoboch zvládnutia situácie (ďalej len „vzdelávanie pre zdravotníckych pracovníkov“) a jedenkrát ročne pravidelné preškolenie vo vzdelávaní pre zdravotníckych pracovníkov.

(14) Osoby určené poskytovateľom absolvujú pred prvým poskytnutím asistencie alebo ochrany zdravotníckemu pracovníkovi osobitné vzdelávanie o asistencii pri používaní obmedzovacích prostriedkov a miernejších spôsobov zvládnutia situácie (ďalej len „vzdelávanie pre osoby určené poskytovateľom“) a jedenkrát ročne pravidelné preškolenie vo vzdelávaní pre osoby určené poskytovateľom.

(15) Cieľom vzdelávania pre zdravotníckych pracovníkov a vzdelávania pre osoby určené poskytovateľom je získanie a následne obnovovanie teoretických vedomostí a praktických zručností o verbálnych a neverbálnych intervenciách, využívajúcich špecifické komunikačné techniky a zručnosti na stabilizáciu psychického stavu pacienta, s príznakmi duševnej poruchy alebo trpiaceho duševnou poruchou, ktorý sa prejavuje agresívne a má poruchy správania ohrozujúce jeho samotného alebo jeho okolie. Zahŕňajú prevenciu rozvoja agresie a porúch správania, ich riešenie, ak sa vyskytnú, a intervencie, ktoré nasledujú po ich zvládnutí, smerované k pacientovi aj jeho okoliu vrátane zdravotníckych pracovníkov a osôb určených poskytovateľom.

(16) Vzdelávanie pre zdravotníckych pracovníkov pozostáva z

a) teoretickej časti, ktorej obsah tvoria minimálne teoretické vedomosti o

1. zdrojoch agresívneho správania a prevencii agresívneho správania,
2. právnych otázkach súvisiacich s používaním obmedzovacích prostriedkov a právami pacientov,
3. metódach hodnotenia rizika agresívneho správania,
4. proaktívnych stratégiách pre zvládanie situácií a predchádzanie situáciám, keď môže dôjsť k agresívnemu správaniu pacienta,
5. formách netelesného a telesného obmedzenia pacienta,
6. pravidlách používania obmedzovacích prostriedkov,
7. verbálnej a neverbálnej komunikácii s pacientom trpiacim psychickou poruchou, ktorý má vysoké riziko rozvoja alebo vykazuje príznaky agresívneho správania a porúch správania,
8. vytváraní algoritmov pre postup v manažmente agresie na pracovisku,
9. farmakoterapii,
10. správaní po agresívnom incidente a postupoch zameraných na identifikáciu rizikových faktorov udalosti a ich elimináciu v budúcnosti,
11. metódach zvládania stresu a práci s vlastnými emóciami,
12. vedení registra obmedzovacích prostriedkov (ďalej len „register“),

- b) praktickej časti, ktorej obsah tvorí minimálne praktický nácvik metód deeskalácie agresívneho správania, najmä
1. verbálnych techník a neverbálnych techník zahŕňajúcich základy sebaobranu,
 2. obrany proti útokom, špeciálnych úchopov, držania,
 3. používania obmedzovacích prostriedkov,
 4. tímových aktivít,
 5. tréningu pozostávajúci zo simulácie situácií, keď sa riešenie realizuje prostredníctvom hrania rolí.

(17) Rozsah vzdelávania pre zdravotníckych pracovníkov je najmenej 28 hodín, z toho rozsah teoretickej časti je najmenej 8 hodín a praktickej časti je najmenej 20 hodín. Pravidelné preškolenie vo vzdelávaní pre zdravotníckych pracovníkov sa uskutočňuje jedenkrát ročne a je minimálne v rozsahu 4 hodín.

(18) Vzdelávanie pre osoby určené poskytovateľom pozostáva z teoretickej časti a praktickej časti. Obsah teoretickej časti tvoria minimálne teoretické vedomosti podľa odseku 16 písm. a) body 1. až 8. a 10. až 12. a teoretické vedomosti o zásadách liečby agresivity a porúch správania v psychiatrii. Obsah praktickej časti tvorí minimálne praktický nácvik metód deeskalácie agresívneho správania podľa odseku 16 písm. b).

(19) Rozsah vzdelávania pre osoby určené poskytovateľom je najmenej 25 hodín, z toho rozsah teoretickej časti je najmenej 5 hodín a praktickej časti je najmenej 20 hodín. Pravidelné preškolenie vo vzdelávaní pre osobu určenú poskytovateľom sa uskutočňuje jedenkrát ročne a je minimálne v rozsahu 4 hodín.

§ 3

(1) Registrom sa rozumie osobitný register na zaznamenávanie všetkých prípadov použitia obmedzovacích prostriedkov v ústavnom zdravotníckom zariadení.

(2) Register sa vedie písomne. Údaje z registra sa na účel vykonania kontroly sprístupňujú len osobe oprávnenej na výkon kontroly a dohľadu, a to v listinnej podobe.

(3) Register sa skladá zo zápisov o použití obmedzovacích prostriedkov usporiadaných v časovom slede.

(4) Zápis o použití obmedzovacieho prostriedku vyhotoví a pravosť uvedených údajov potvrdí lekár, ktorý nariadil použitie obmedzovacieho prostriedku alebo posúdil nariadené použitie obmedzovacieho prostriedku sestrou. Zápis údajov o kontrole vykoná zdravotnícky pracovník, ktorý kontrolu uskutočnil.

(5) Vzor zápisu o použití obmedzovacieho prostriedku je uvedený v prílohe.

§ 4

(1) Prokurátorovi vykonávajúcemu dozor v zdravotníckom zariadení sa oznámi použitie obmedzovacieho prostriedku písomne. V oznámení o použití obmedzovacieho prostriedku sa uvedú

- a) identifikačné údaje zdravotníckeho zariadenia najmä v rozsahu názov zdravotníckeho zariadenia, sídlo zdravotníckeho zariadenia a identifikačné číslo organizácie,
- b) meno, priezvisko a rodné číslo pacienta,
- c) druh a typ použitého obmedzovacieho prostriedku,

d) dátum a čas nariadenia použitia obmedzovacieho prostriedku a dátum a čas ukončenia použitia obmedzovacieho prostriedku, ak sa v čase oznámenia použitie obmedzovacieho prostriedku ukončilo.

(2) Osobe, ktorú si pacient spravidla určí pri prijímaní do ústavného zdravotníckeho zariadenia uvedením jej mena, priezviska a telefónneho čísla alebo adresy elektronickej pošty, a osobe podľa § 9b ods. 16 písm. c) zákona, sa v oznámení o použití obmedzovacieho prostriedku uvedie

- a) dátum a čas nariadenia použitia obmedzovacieho prostriedku,
- b) dátum a čas ukončenia použitia obmedzovacieho prostriedku,
- c) dôvod jeho použitia.

§ 5

Táto vyhláška nadobúda účinnosť 15. septembra 2023.

Michal Palkovič v. r.

**Príloha
k vyhláske č. 358/2023 Z. z.**

**VZOR
Zápis o použití obmedzovacieho prostriedku**

Názov zdravotníckeho zariadenia	(sidlo, IČO, klinika, oddelenie – pečiatka)	
Meno a priezvisko pacienta		
Rodné číslo pacienta		
SPÔSOB POUŽITIA OBMEDZOVACIEHO PROSTRIEDKU (ĎALEJ LEN „OP“)		
Druh OP	Typ OP	Poradie OP¹⁾
A – fyzické	☐ A1 – prevaha personálu	
	☐ A2 – hmaty	
	☐ A3 – iné	
B – mechanické	☐ B1 – ochranný pás	
	☐ B2 – popruh (neviduje sa počet fixovaných bodov)	
	☐ B5 – iné	
C – farmakologické²⁾	☐ C1 – antipsychotiká	
	☐ C2 – anxiolytiká	
	☐ C3 – iné	
	Dátum a čas podania: Názov liečiva, lieková forma, množstvo liečiva v liekovej forme, cesta podania	
D – izolácia	☐ D2 – iné ³⁾	
	☐ D3 – seklúzna miestnosť	
	☐ E1 – iná verbálna deeskalčná technika	
E – miernejší spôsob zvládnutia situácie (nie je OP)⁴⁾	☐ E2 – odvrátenie pozornosti	
	☐ E3 – aktívne počúvanie	
	☐ E4 – verbálna komunikácia	
	☐ E5 – iné	
NARIADENIE POUŽITIA OP		
Dátum: Čas: Meno, priezvisko, podpis a pečiatka zdravotníckeho pracovníka, ktorý nariadil použitie OP: ⁵⁾		
Dátum: Čas: Posúdenie OP nariadeného sestrou ⁶⁾ ☐ súhlasím ☐ nesúhlasím Odôvodnenie posúdenia: Meno, priezvisko, podpis a pečiatka lekára:		
VYKONANIE NARIADENÉHO POUŽITIA OP		
Dátum: Čas: Meno, priezvisko, podpis a pečiatka zdravotníckeho pracovníka: ☐ áno (SBS,) ☐ nie		
DÔVOD POUŽITIA OP⁷⁾		
☐ 1-autoagresia ☐ 2-heteroagresia ☐ 3-zvýšená tenzia ☐ 4-iné ⁸⁾ ☐ 5-dezorientácia ☐ 6-prevencia pádu ☐ 7-poruchy správania ☐ kombinácia ⁹⁾		
INFORMOVANIE PACIENTA O ÚČELE, POVAHE, NÁSLEDKOCH A RIZIKÁCH POUŽITIA OP		
Dátum: Čas: Meno, priezvisko, podpis a pečiatka zdravotníckeho pracovníka, ktorý informoval pacienta pred použitím OP: ☐ áno ☐ nie		
KONTROLA PACIENTA PRI POUŽITÍ OP¹⁰⁾		
Kontrola: ☐ osobne zdravotníckym pracovníkom ☐ cez signalizačné zariadenie na obojsmernú komunikáciu ☐ pozorovanie pacienta na diaľku ☐ pozorovanie kamerovým systémom Kontrola zdravotného stavu: ¹¹⁾		
Dátum: Čas: Meno, priezvisko, podpis a pečiatka zdravotníckeho pracovníka vykonávajúceho kontrolu:		
Prehodnotenie a zdôvodnenie nevyhnutnosti ďalšieho použitia OP ¹²⁾		
UKONČENIE POUŽITIA NARIADENÉHO OP¹³⁾		
Dátum: Čas: Meno, priezvisko, podpis a pečiatka sestry: ☐ do 30 min. ☐ 30 min. až 59 min. ☐ 1 hod. až 2 hod. 59 min. ☐ 3 hod. až 5 hod. 59 min. ☐ 6 hod. až 11 hod. 59 min. ☐ 12 hod. až 23 hod. 59 min. ☐ 24 hod. a viac		
Dátum: Čas: Meno, priezvisko, podpis a pečiatka lekára:		

VYKONANIE UKONČENIA POUŽITIA OP	
Dátum:	Čas:
Meno, priezvisko, podpis a pečiatka zdravotníckeho pracovníka:	
OPATRENIA PRIJATÉ NA ZAMEDZENIE OPAKOVANIA SITUÁCIE ¹⁵⁾	
OZNÁMENIE POUŽITIA OP	
1. Osobe uvedenej v § 6 ods. 1 písm. b) zákona č. 576/2004 Z. z. (zákonnému zástupcovi)	
Dátum:	Čas:
Meno a priezvisko osoby:	
Spôsob oznámenia: ☐ telefonicky ☐ emailom ☐ listom č.: ☐ iné	
Meno, priezvisko, podpis a pečiatka zodpovednej osoby za oboznámenie:	
2. Osobe, ktorú si pacient určil (do 24 hodín od použitia) ¹⁶⁾	
Dátum:	Čas:
Meno a priezvisko osoby:	
Spôsob oznámenia: ☐ telefonicky ☐ emailom ☐ listom č.: ☐ iné	
Meno, priezvisko, podpis a pečiatka zodpovednej osoby za oboznámenie:	
3. Príslušnému súdu a prokuratúre (v prípadoch presiahnutia použitia OP 24 hodín)	
Dátum:	Čas:
Názov a sídlo prokuratúry/súdu:	
Spôsob oznámenia: ☐ telefonicky ☐ emailom ☐ listom č.: ☐ iné	
Meno, priezvisko, podpis a pečiatka zodpovednej osoby za oboznámenie:	

Výsvetlivky:

- 1) Pri kombinácii OP sa zapisujú v poradí, v akom boli použité. Za ukončenie použitia OP sa nepovažuje krátkodobé uvoľnenie pacienta najmä na účely vykonania fyziologických potrieb alebo lekárskeho vyšetrenia.
- 2) Každá podaná dávka sa počíta ako 1 OP.
- 3) Zapisuje sa, ak nejde o seklízu miestnosť, ale ide o inú miestnosť určenú na bezpečný pobyt pacienta, bez požiadaviek na materiálne-technické zabezpečenie, v ktorej sa pacient cíti bezpečne, nemôže si ublížiť a môže aj sám požiadať o umiestnenie do tejto miestnosti, ak cíti potrebu vzdialiť sa od ostatných pacientov.
- 4) Zapisuje sa vždy pred použitím OP.
- 5) Použitie OP môže nariadiť lekár alebo sestra.
- 6) Zapisuje sa, ak použitie OP nariadila sestra, a lekár ho bezprostredne posúdi a vyjadrí súhlas alebo nesúhlas s nariadením použitia OP, ktorý odôvodní. Ak lekár vyjadrí nesúhlas s nariadením použitia OP, upustí sa od použitia OP.
- 7) Zapisuje sa najmä opis správania pacienta, vzájomného kontaktu pacienta s okolím, použitia miernejších spôsobov zvládnutia situácie, určenia choroby pacienta, ak mala vplyv na správanie pacienta.
- 8) Zapisuje sa iba, ak nie je dôvod uvedený v bodoch 1 až 3 a 5 až 7.
- 9) Zapisuje sa v prípade kombinácie dôvodov použitia OP, ak sú u pacienta prítomné dva a viaceré uvedené dôvody súčasne, pričom nie je možné určiť ani jeden ako dominantný.
- 10) Zapisuje sa vykonaná kontrola zdravotníckym pracovníkom každých 30 min. počas trvania obmedzenia a lekárom každé 4 hodiny počas trvania obmedzenia.
- 11) Zapisuje sa najmä posúdenie psychických funkcií vrátane rizika agresívneho správania, posúdenie stavu fyziologických funkcií vrátane vitálnych funkcií, hydratácie, výživy, vyprázdňovania, hygieny, tepelného komfortu a svetelného komfortu, prevencia komplikácií plynúcich z použitia OP.
- 12) Zapisuje sa pri pokračovaní použitia OP a zdôvodní sa pokračovanie. Ak sa zmení druh alebo typ používaného OP, zmena druhu alebo typu OP sa zapíše. V prípade pokračovania použitia rovnakého druhu OP sa zdôvodní pokračovanie v použití OP.
- 13) Za ukončenie použitia OP sa nepovažuje krátkodobé uvoľnenie pacienta najmä na účely vykonania fyziologických potrieb alebo lekárskeho vyšetrenia.
- 14) Zapisuje sa dĺžka doby použitia OP od nariadenia až po ukončenie jeho použitia.
- 15) Zapisujú sa údaje o prijatých opatreniach v rozsahu údajov týkajúcich sa najmä úpravy terapie, zmeny liečebného režimu, prepustenia pacienta a iné.
- 16) Použitie sa neoznamuje, ak ide o použitie OP pri poskytovaní ústavnej starostlivosti v rámci osobitného liečebného režimu v detenčnom ústave alebo v detenčnom ústave pre mladistvých.

